

Budapestre vonatkozó ujságcikkek

Szerző:

Cím: *Ti régi utcák, hová tűntetek?*

Forrás:

A Nép

3p

1925. 7. 10.

(Idő)

(Köt. v. füz.) (

Osztályozás

Tárgy

725.092.1

Hely

Idő

" - / 1925"

Személy

Ti régi utcák, hová tűntetek?...

Budapest elfelejtett terei és utcái

Talán még van a világon város, amely ly könnyen fosztaná meg magát rég emlékeitől, mohos köveitől, utcáitól. Itt még utcáinak neveitől is, mint Budapest. Amidőn Londonban néhány év előtt felállították VII. Edward király szobrát, arról volt szó, hogy kívágnak egy öreg szílfát, amely a szobor kijelölt helyén állt. Az egész város, sajtó, parlament, egyesületek, magánélet felzúdul. A vége az lett, hogy nem a fát irtották ki, hanem a szobrot vitték odább. Budapesten ez elképzelhetetlen. Itt tűnődés, megrezdülés, részvét nélkül tűntetnek el fákat, házakat, szobrokat, utcákat s a múltnak minden beszédes romladékát. Közeli példa erre a Szarvas-tér, amelyet nemrég a kiváló Szebeny Antaltól neveztek el s evvel a könyörtelen, néma múltba merítették a Szarvas-tér történelmi elnevezését. Szebeny Antal igen jóra való budai polgár volt, aki megérdemelte, hogy nevét megörökítsék. Elnevezhettek volna róla száz más színtelen budai teret vagy utcát. Ha még élne, maga Szebeny, a budai tradíciókért hevülő nemes ember, haragudnék legjobban azért, hogy az ő kedvéért a patinás csengésű Szarvas-tér elnevezést semmisítették meg, nem gondolva avval, hogy a Szarvas-tér, ahol egykor állítólag Mátyás király vadaskastélya állt, már évszázadok előtt is a Szarvas nevet viselte.

Budán a Várban volt valamikor a Patikás-utca, Csapó-utca, Nyiró-utca, Kis-utca, Pacalos (Flecksieder)-utca, Kovács-utca, stb. Hová tűntek? Ma már a helyüket sem lehet megállapítani. Tömegesek az olyan utca is, amely az építkezések folytán szűnt meg. Ilyen a Várban a Ferenciek-utcája, mely a mai Nándor-tér helyén állt, a Bástya helyén az *Eintuhr auf die Wall* és a *Waffenplatz*, a királyi várpalota helyén a Batterie-utca, Bondel-utca és a Sánc-utca, a Fő-utca egy részének helyén a *Bey den Fleischbaenkchen*, az óbudai Ürömi-utca környékén a Temető-utca, az ujlaki plébánia helyén a Felső-piac, az ujlaki Szentháromság-szobor helyén az egykor nagy kiterjedésű Piac-tér, a Molnár-utca és Ferenc József-rakpart közti területen a

Iskola-utca, az Angolkisasszonyok zár-dája helyén a Koháry-utca, a Duna-utca közelében a Sebestyén-utca, a Károly-kaszárnya helyén a Hosszú-utca stb.

Fölöttébb sajnálatos, hogy Budán, még fenn a Várban is, nagyon kevés az olyan utca, amelynek ősi nevét meg ne változtatták volna a könnyelmű utódok. Még talán a legrégebb budai név a Szentháromság-tér és a Bécsi kapu-tér. A többi utca és tér neve mind újabb. A mai Dísz-tér régebben Szent György-tér volt, a Tárnok-utca — Mindszentek-utcája, a Nándor-utca — Evangélista szent János-utca, az Iskola-tér — Szent Miklós-tér, az Országház-utca — Szent Pál-utca, az Uri-utca — Olasz-utca, a Fortuna-utca — Ötvös-utca. Legrégibb utcanevek a fővárosban általam az: Iskola-utca, Régi posta-utca, Szentháromság-tér, Harmincad-utca, Vám-utca, Egyetem-utca, Kecskeméti-utca, Váci-utca, Bécsi-út, Király-utca, Szív-utca, Laudon-utca, Szűz-utca, Csillag-utca, Kristóf-tér, Német-utca, Horváth-utca, Szerb-utca, Magyar-utca, Fő-utca, Laktatos-utca, Képfaragó-utca, Kereszt-utca.

Sajátságos az a metamorfózis, amelyen egyik-másik utca évszázadok folyamán átment. A mai Kecskeméti-utca, valamikor a Czeglédi-utca nevet viselte, viszont a mai Papnövelde- és Borz-utca (Kaas Ivor-utca) Kecskemét városának ottani háza után Kecskeméti-utca volt. A Városház-utcát régebben Gránátos-utcának, még régebben Kalácsütő-utcának nevezték. A Petőfi Sándor-utca keresztes Koronaherceg-utca legrégebb neve Uri-utca volt. Hogy a Bálvány-utcát Göder-gasséból fordították helytelenül magyarra, régóta ismert tény. Kevesen tudják, hogy Szentgyörgy-utca, melyet

régebben Szent Zsigmond-utcának ismertek, legrégebben Zsidó-utca volt. Bár utóbb a zsidók ebből az utcából a mai Verbóczy-utcaba költöztek, Buda visszavívása után pedig zsidót a várban egyáltalán nem tűrtek, azért a Zsidó-utca igen sokáig megtartotta a nevét.

Nem érdektelen megvizsgálni, hogy a köztudatban élő utcák kitől nyerték nevüket. A Király-utca eredetileg Angol király-utca volt, az ottani népszerű „Angol királyhoz” címzett kocsmáról. A Szűz-utca a „Szűz leányhoz” címzett szatészülettől kapta pikánshangzású nevét. A „Kigyóhoz” címzett patika adta a nevet a volt Kigyó-térnek s a „Nagy Kristóffhoz” című a Kristóf-térnek. A belvárosi Borz-utcában valamikor az „Arany borzhoz” nevű fogadó állt, az Attila-utcában pedig az „Attilához” című vendéglőt szerették a budai polgárok. A mai Reáltanoda-utca ősi neve Kohlbacher-utca volt, a Kohlbacher-család házaról. Ebben a házban utóbb „Zöldkert” címen egy fogadó nyílt meg, melyről az utcát utóbb Zöldkert-utcának nevezték, míg végre ezt a nevet 1857-ben

a reáliskola felépítésével nem a legkitünőbb magyar nyelvérzéssel Reáltanoda-utca-ra változtatták. Ki gondolná, hogy a rosszhírű Rombach-utca névadó őse egy rendkívül népszerű és jótékony keresztény orvos, Rombach (helyesebben Rumbach) Sebestyén volt.

A Karpfenstein (melyet egyidőben Pontykő-utca-ra fordítottak le), Valero-, Konti-, Kemnitzer-, Wurm-, Tükör (Spiegel)-utcaók is kitünő pesti polgárokról kaptak nevüket Karpfenstein János Kristóf 1688-ban Pest város helyettes bírája volt, a Valero-család tagjai mint selyemgyárosok váltak a város becsületére, a Konti-család a kőfaragásban jeleskedett több nemzedéken át, a Kemnitzer-utca-ban Kemnitzer Károly kávésnak volt valamikor háza és díszkertje, a Wurm-utca a később Almayra magyarosított Wurm keresztény kávéscsaládtól kapta nevét, mint ahogy a Spiegel-név viselői is utóbb Tükör-re változtatták nevüket.

A régi utcaók javarésze melanikólikus csendben, a Vár és Tabán lejtőin, a Belváros sötétjében figyelik a rohanó idők zúgását. Hová lettek a magyar múlt dickensi alakjai a régi utcaókból, a régi szelíd életű, piros-arcú békés emberek, kötögető főkötős ménikék, a muskátli ablak mögött leskelődő régi kislányok, gitáros diákok, becsületes céhbeli, jó iparoslegények? Elporladtak s ma már utcaójuknak sem találjuk a nyomát.